

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA-4101-13-03/2012/P/12/105

Katowice, dnia 28 sierpnia 2012 r.

**Pani
Anita Korasadowicz
Przewodnicząca
Powiatowego Zespołu
ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Bytomiu**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bytomiu² w zakresie organizacji systemu orzekania o niepełnosprawności w latach 2010-2012 (I połowa).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 3 sierpnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Przewodniczącej niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działania Zespołu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. PZON powołano zarządzeniem z dnia 31 grudnia 2007 r. Prezydenta Bytomia, po uzyskaniu zgody Wojewody Śląskiego, tj. w trybie określonym w art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*³.
Z wyjątkiem osoby, która w okresie od 31 grudnia 2007 r. do 17 stycznia 2011 r. sprawowała funkcję sekretarza Zespołu, wszyscy pozostali członkowie posiadali kwalifikacje określone w § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w *sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności*⁴.
2. W latach 2010-2012 (I połowa) PZON wydał łącznie 12 153 orzeczenia, w tym 4 754 w 2010 r., 5 071 w 2011 r. i 2 328 do 30 czerwca 2012 r. Od wydanych przez Zespół orzeczeń o niepełnosprawności i ustaleniu stopnia niepełnosprawności wniesiono łącznie 988 odwołań⁵, co stanowiło 8,1%.

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 2012 r.

² Określonego w dalszej części „PZON” lub „Zespół”

³ Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm. W dalszej części zwaną „ustawą o rehabilitacji ...”

⁴ Dz. U. Nr 139, poz. 1328 ze zm., zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie orzekania o niepełnosprawności

⁵ 389 w roku 2010, 408 w 2011 r. i 191 do 30 czerwca 2012 r.

Zbadano 30 orzeczeń o niepełnosprawności i ustaleniu stopnia niepełnosprawności, 30 orzeczeń o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności i niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych, 60 odwołań złożonych od wydanych orzeczeń wydanych w okresie objętym kontrolą, stwierdzając m.in.:

- a) We wszystkich 30 zbadanych orzeczeniach o niepełnosprawności i ustaleniu stopnia niepełnosprawności:
 - zawarto określone przez skład orzekający wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy o rehabilitacji oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, wymagane zgodnie z § 13 ust. 1 i 2 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności*;
 - wykazywano symbol przyczyny niepełnosprawności, zgodny z oznaczeniami określonymi w § 32 ust. 2 przywołanego powyżej rozporządzenia;
 - ustalając zakres naruszenia sprawności organizmu Zespół kierował się przesłankami określonymi w § 32 ust. 1 ww. rozporządzenia
 - b) Przekazanie do WZON większości odwołań (56 spraw, tj. 93,3%) w terminie nie przekraczającym określonego w § 16 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności*, zgodnie z którym odwołanie wraz z aktami sprawy winno być przesłane do WZON w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania. W pozostałych 4 przypadkach (co stanowi 6,7%) opóźnienia od 1 (3 przypadki) do 4 dni (1 przypadek) wystąpiły na skutek nieobecności właściwego lekarza PZON wydającego orzeczenie.
 - c) Utrzymanie w mocy przez WZON większości orzeczeń Zespołu, od których strony wniosły odwołania. Blisko 57% zaskarżonych orzeczeń Zespołu WZON utrzymał w mocy (34 z 60), a kolejne 10% (6 spraw) PZON zmienił na korzyść skarżącego na skutek ponownego rozpatrzenia sprawy (w wyniku tzw. „samokontroli”), w trakcie których uwzględniono m.in. podniesione przez strony nowe okoliczności i dokumenty. Osiemnaście orzeczeń (tj. 30%) uchylono (w tym 10 w części).
 - d) Doręczenie 56 orzeczeń (z 60 badanych) w terminie do 14 dni od dnia posiedzenia w sprawie wydania orzeczenia, nie przekraczającym określonego w § 13 ust. 5 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności* W pozostałych 4 przypadkach (6,7%) doręczenie miało miejsce z 1.dniowym (3 orzeczenia)⁶ i 5.dniowym (1 orzeczenie)⁷ opóźnieniem, w skutek nieodebrania osobistego (pomimo złożonej deklaracji strony) przedmiotowego dokumentu.
 - e) Rozpatrzenie 23 wniosków (38,3%) w terminie do 30 dni oraz 37 – w terminie od 31 do 83 dni od dnia wpływu wniosku do PZON, co wynikało z charakteru rozpatrywanych spraw lub okoliczności niezależnych od PZON. Stwierdzono, że w 7 przypadkach⁸ (co stanowi 11,7%) pracownicy Zespołu nie zawiadomili zainteresowanych stron o niezalutaniu spraw w terminie wraz z podaniem przyczyn i wyznaczeniu nowego terminu, z naruszeniem przepisu art. 36 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁹. Przyczyn niezawiadomienia stron o niezalutaniu spraw w wymaganym terminie Przewodnicząca Zespołu nie potrafiła jednak wyjaśnić, gdyż miały miejsce w okresie kiedy nie pełniła swojej funkcji, tj. przed 17 czerwca 2011 r.
3. PZON użytkował, na podstawie dwu porozumień zawartych w dniu 31 października 2007 r. oraz 25 lipca 2011 r. z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Bytomiu (MOPR), trzy pomieszczenia zlokalizowane w budynku MOPR o łącznej powierzchni 63,14 m².
 4. Wszyscy pracownicy zajmujący się obsługą administracyjno–biurową Zespołu, zatrudnieni na podstawie umów o pracę w MOPR, wykonywali swoje zadania w pomieszczeniach zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie PZON. MOPR posiada opracowaną i zatwierdzoną Politykę Bezpieczeństwa i Instrukcję zarządzania systemem informatycznym, służącym do przetwarzania danych osobowych. Do przestrzegania tych systemów obowiązani są zarówno pracownicy MOPR, jak i osoby upoważnione do pracy w systemie EKSMOON.
 5. Dokumentacja wszystkich kontrolowanych przypadków zawierała – w zależności od sprawy – oceny psychologiczne, oceny zawodowe, oceny funkcjonowania społecznego lub oceny zawodowe, sporządzone przez członków zespołów orzekających: psychologów, pedagogów, doradców zawodowych lub pracowników socjalnych.
 6. Równocześnie Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie stwierdzone nieprawidłowości, a mianowicie:

⁶ Dot. spraw nr 1055.2012, 147/DB/10 i 736/DB/11

⁷ Dot. spraw nr 573/DB/11

⁸ Dot. spraw nr 2714/B/09, 23/P/10, 785/DB/09, 480/DB/11, 2737/B/09, 2627/B/09 i 220/B/10.

⁹ zwanej dalej Kpa (Dz. U. z 2000 r., Nr 98, poz. 1071 ze zm.)

- a) w zakresie wydawania orzeczeń przez PZON stwierdzono, że:
- 44 orzeczenia (na 60 badanych - 73,3%) wydały składy orzekające, których przewodniczącymi byli lekarze nie spełniający kryteriów określonych w § 19 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności*, zgodnie z którym, przewodniczącym składu orzekającego jest lekarz specjalista w dziedzinie odpowiedniej do choroby zasadniczej osoby zainteresowanej. Przyczyną takiej sytuacji, jak wyjaśniła Przewodnicząca, był brak lekarzy specjalistów chętnych do pracy w Zespole oraz fakt, że stawki proponowane przez PZON nie były dla lekarzy satysfakcjonujące,
 - we wszystkich objętych kontrolą uzasadnieniach nie było szczegółowych wskazań poszczególnych faktów, które uznano za istotne w sprawie i udowodnione, jak wymagają tego przepisy zawarte w § 13 ust. 4 ww. rozporządzenia. Każde z analizowanych orzeczeń zawierało tylko ogólne sformułowania informujące, że wydano je na podstawie dostarczonej dokumentacji medycznej oraz badania lekarskiego. Brak wskazania ww. elementów uzasadnienia Przewodnicząca Zespołu wyjaśniła, że „(...) Użyty w tekście prawnym zwrot: „w szczególności”, nie oznacza że uzasadnienie winno być szczegółowe, ale sygnalizuje, iż wskazany w nim katalog elementów uzasadnienia nie jest zamknięty”.
- b) nie było odrębnie zorganizowanego punktu udzielania informacji o trybie i zasadach postępowania w zakresie orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, co było wymagane w związku z przepisem zawartym w § 24 ust. 1 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności*. Niezależnie od tego, że, jak zapewniła Przewodnicząca Zespołu, wszelkie niezbędne informacje w ww. zakresie osoby zainteresowane uzyskują w każdym pomieszczeniu znajdującym się na kondygnacji zajmowanej przez PZON (z uwagi na to, że użytkowane są wyłącznie przez pracowników zajmujących się obsługą osób niepełnosprawnych), wymienionego w powyżej przywołanym przepisie punktu informacyjnego w siedzibie PZON nie było;

Ponadto stwierdzono, że nie w pełni zrealizowano 3 spośród 4 wniosków pokontrolnych NIK skierowanych do Przewodniczącej PZON w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 24 listopada 2004 r., w tym:

- w zakresie działań w celu zatrudnienia w Zespole wyłącznie osób spełniających wymogi kwalifikacyjne, określone w § 21 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie orzekania o niepełnosprawności*. W okresie od 31 grudnia 2007 r. do 17 stycznia 2011 r. osoba, która sprawowała funkcję Sekretarza Zespołu nie spełniała ww. kwalifikacji. Należy jednak zauważyć, że powyższa sytuacja miała miejsce do dnia 17 stycznia 2011 r. i wg stanu na dzień zakończenia kontroli (tj. 3 sierpnia 2012 r.) wszyscy członkowie Zespołu spełniali wymogi wskazane w przywołanym powyżej przepisie,
- nieorganizowanie w tym samym dniu posiedzeń składów orzekających, wobec braku gabinetów lekarskich oddzielnie dla dzieci i osób dorosłych (dyspozycja zawarta w § 24 ust. 3 ww. rozporządzenia). Jak stwierdzono 16¹⁰ komisji rozpatrywało łącznie w tym samym dniu wnioski dotyczące, zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. Wszystkie te przypadki dotyczyły wniosków z zakresu specjalizacji lekarza okulistyki. W swoich wyjaśnieniach Przewodnicząca poinformowała, że posiedzenia te najpierw odbywały się dla dzieci, a dopiero potem dla osób dorosłych. Jak podkreśliła, wyznaczenie składu orzekającego tylko dla dzieci, w którym przewodniczącym jest okulista, zdecydowanie wydłużyłoby czas oczekiwania na komisję lekarską i wydanie orzeczenia, ponieważ dzieci ze schorzeniami okulistycznymi jest znikoma ilość,
- w zakresie dotrzymywania obowiązujących terminów w toku prowadzonych postępowań; stwierdzono 7 przypadków niezawiadomienia stron o niezakończonym w terminie określonym w *Kpa, które* miały miejsce w okresie kadencji poprzedniego Przewodniczącego (tj. do dnia 17 czerwca 2011 r.).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. **Zapewnienie przewodniczenia składom orzekającym przez lekarzy specjalistów w dziedzinie odpowiedniej do choroby osoby wnioskującej o orzeczenie.**
2. **Wskazywanie w uzasadnieniach orzeczeń faktów, które uznano za istotne w sprawie i udowodnione, potwierdzające ustalenie lub odmowę ustalenia niepełnosprawności albo stopnia niepełnosprawności.**

¹⁰ W tym 6 w roku 2010, 7 w 2011 i 3 w okresie od stycznia do końca czerwca 2012 r.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Przewodniczącą, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.